

פרוטוקול מס' 127

מישיבת ועדת השירותים הציבוריים
יום ג', כ"א באב תשל"ה - 29.7.75, שעה 11.00

נכחו:

חברי הוועדה: ח. גרוסמן - היו"ר
י. בארי
מ. גז
א. גיבלבר
ל. דיציאן
א. ורדיגר
ה. זיידל
מ. חריש
ח. זיאד
מ. ידיד
ג. כהן
א. נמיד
מ. פרידמן
ב.צ. קשה
ח. שמעוני

מוזמנים: פרופ' י. מנצ'ל - מנכ"ל משרד הבריאות
י. בירן - משרד הבריאות
ד. קלו - משרד הבריאות
ד"ר מנצל - משרד הבריאות

מזכירת הוועדה: ש. כרם
רשמה: צ. ספרן

סדר היום: (א) מסקנות הוועדה בנושא: "המצב התברואי בייצור ובשיווק מזון".

(ב) חוק לתיקון דיני עונשין (הפסקת הריון), תשל"ה-1975.

(ג) שאלות חברי הוועדה ותשובת מנכ"ל משרד הבריאות בנושאים שבתחום טיפולו של משרד הבריאות.

אני פותחת את הישיבה.

היו"ר ח. גרוסמן:

א. מסקנות הוועדה בנושא: "המצב התברואי בייצור ובשינון מזון"

הסעיף שנותר להצבעה הוא סעיף 6 שלגביו היו הדעות חלוקות. חבר-הכנסת דיציאן מציע לבטל את הסעיף.

ל. דיציאן:
באופן עקרוני אני נגד מתן מעמד מיוחד לגופים וולונטריים.

היו"ר ח. גרוסמן:
אני מעמידה להצבעה זו מול זו את ההצעה לכלול את סעיף 6 במסקנות ואת ההצעה לא לכלול אותו במסקנות.

ה צ ב ע ה

בעד הכללת סעיף 6 במסקנות - רוב
בעד אי הכללת הסעיף - מיעוט

ההצעה לכלול את סעיף 6 במסקנות נתקבלה.

היו"ר ח. גרוסמן:
לחבר-הכנסת דיציאן שמורה הזכות להגיש הצעת מיעוט.

ל. דיציאן:
ייתכן שאשקול נוסח אחר לסעיף ולא ביטולו.

ב. חוק לתיקון דיני עונשין (הפסקת הריון). תשל"ה-1975

סעיף 3:

היו"ר ח. גרוסמן:

עלינו להצביע היום את הגירסאות השונות לסעיף זה. אני כודיעה: על הרישה "לא ישא רופא באחריות לפי סעיף 2" איננו מצביעים כרגע. נבקש מן המשפטנים חוות דעת אם אפשר לנסח אותה בצורה אחרת. נצביע אם הוועדה תהיה בת שלושה אנשים קבועה וליד המוסדות הרפואיים המוסמכים, או שיהיה צוות של שני אנשים.

ג. כהן:
אינני רואה הכרח בין צוות לוועדה מבחינה מספרית. יכולה להיות גם ועדה בת שני אנשים.

היו"ר ח. גרוסמן:
ההכרעה צריכה להיות בין שניים ובין שלושה.

ג. כהן:
קודם כל עלינו להחליט אם הוועדה - ותהיה של שלושה או של שניים - תיקבע על ידי השר, אם תהיה ליד בית-החולים או שהיא ניתנת לבחירת האשה.

היו"ר ח. גרוסמן:
ההצעה המקורית לגבי ועדה של שלושה היא שהוועדה תהיה קבועה וליד המוסדות הרפואיים המוסמכים לנצע הפלה; ועדה של שניים - לפי בחירת האשה. על השאלה אם הוועדה תהיה קבועה או לא קבועה נצביע לאחר שנכריע בין ועדה של שניים או שלושה.

ב. צ. קשת:
הבעיה העיקרית היא לא אם יהיו בוועדה שניים או שלושה אלא מה יהיה הסטוס של אותם שניים או שלושה. אם השלושה בוועדה יהיו לפי בחירת האשה והשניים בוועדה קבועים אשנה את הצבעתי.

א. ורדיגר:
האם מדובר על ועדה ארצית או על ועדות מחוזיות? היתה גם הצעה של חבר-הכנסת שינסן

שתהיה ועדה אחת.

היו"ר ח. גרוסמן:
לא נכון. חבר-הכנסת שינסן לא הציע ועדה ארצית. הוא הציע שתהיה ועדה שתיקרא

ועדה רפואית-ציבורית.

ח. שמעוני:

לא ברורה לי דרך בחירת השניים על ידי האשה: האם היא יכולה ללכת סרופא אחד לשני - על פי רשימת הרופאים - עו שתמצא את הרופא שיסכים להפלה, וכך גם לגבי העובד הסוציאלי, או שכאשר היא בוחרת רופא או עובד סוציאלי היא מתחייבת מראש לקבל את מה שיחליטו ואינה יכולה ללכת לאחריים?

א. נמיר:

טובן שהיא לא יכולה ללכת אחר כך לאחריים.

ב.צ. קשת:

היא תדאג מראש לבחור את הרופא שיסכים.

ס. חריש:

אנחנו מנסים להקדים את המאוחר: ישנו השלב המאוחר יותר של ביצוע הדברים שאנחנו קובעים. איך תפעל הוועדה - אם תהיה של שניים או של שלושה - היא מענינו של משרד הבריאות. המשרד מקבל חוק מסגרת ועליו לתרגם אותו לדברים מעשיים. אם רוצים למנוע את החוק, אפשר לעשות זאת בכל מיני צורות, אבל אם רוצים שהחוק יבוצע מוכרחים לקבוע קודם כל את העקרונות ולהשאיר למבצע את ישום אותם עקרונות.

ב.צ. קשת:

מהם העקרונות?

ס. חריש:

בסופו של דבר הסחלוקת העיקרית היא בין ועדה של שלושה וצוות של שניים. לרובנו נראה שוועדה של שלושה אנשים מסורבלת יותר.

י. בארי:

אני מבקש שנצביע ראשית כל אם הוועדה תהיה קבועה או לא קבועה. לאחר שנכריע בשאלה זו נבקע את המספר ומכאן נמשיך.

ג. כהן:

אני מציעה שלא נצביע על שום הצעה שלא תהיה ברורה עד הסוף. אנחנו עוסקים בחוק הקשור בדיני פלילים ועונשים ואני מבקשת לדעת על מה אני מצביעה.

ל. דיציאן:

זו קריאה טרוםית ואפשר יהיה עוד לשנות הרבה.

ג. כהן:

האם בקריאה טרוםית אני צריכה להצביע על דברים שאינם טובים לי?

א. ורדיגר:

אי אפשר להצביע על דברים שאינם ברורים, כפי שטוענים כאן חברי הוועדה. היושבת-ראש אמרה קודם שנצביע על העקרון. מהו העקרון ומה בוועד להצביע?

ס. פרידמן:

אני רוצה להזכיר לחברי הוועדה שבישיבה האחרונה החלטנו שהיום נצביע ללא כל דיון. אני מבקשת מחברי הוועדה לנהוג לפי כל הכללים המקובלים בוועדות הכנסת.

הי"ר ח. גרוסמן:

אצביע קודם כל את ההצעה המרחיקה לכת ביותר של חברת-הכנסת גאולה כהן, האומרת כי הרכב הוועדה יהיה: רופא נשים, רב ועובד סוציאלי, בתנאי שיש להם נסיון של שבע שנים לפחות במקצועם, שהם נשואים או היו נשואים. את הוועדה הנ"ל ימנה שר הבריאות ושר הסעד והוועדות יפעלו ליד המוסדות הרפואיים המוכרים בהם מבוצעת ההפלה.

ה צ ב ע ה

הצעת חברת-הכנסת גאולה כהן לא נתקבלה

הי"ר ח. גרוסמן:

אני מעמידה להצבעה את הצעת חברת-הכנסת שינמן.

פ. שינמן:

הצעתי אוסרת שהוועדה תיקרא ועדה רפואית-ציבורית, יהיו בה שלושה אנשים - רופא, עובד סוציאלי ורב והיא תהיה ועדה קבועה.

אני מעמידה את הצעת חבר-הכנסת שינמן להצבעה.

היו"ר ח. גרוסמן:

ה צ ב ע ה

הצעת חבר-הכנסת שינמן לא נתקבלה

הצעת חברי-הכנסת מטילדה גז וידיד:
רופא משפחה, רופא נשים, והשלישי -
רב, עובד סוציאלי או פסיכולוג, לפי בחירתה של האשה.

היו"ר ח. גרוסמן:
ס. גז:

אני מעמידה הצעה זו להצבעה.

היו"ר ח. גרוסמן:

ה צ ב ע ה

הצעת חברי-הכנסת מ. גז וס. ידיד לא נתקבלה

הצבענו את כל ההצעות לגבי ועדה בהרכב של שלושה.

היו"ר ח. גרוסמן:

אנחנו עוברים להצבעת ההצעות בהרכב

של שניים.

חבר-הכנסת בארי מציע את ההצעה שהצעת בשעתו וזנחתי אחד כך: רופא גניקולוג לאחר שהתייעץ ברופא משפחה או ברופא אחר.

אני מעמידה הצעה זו להצבעה.

ה צ ב ע ה

הצעת חבר-הכנסת י. בארי לא נתקבלה.

אבקש להצביע את גירסה ב': אישור של שני רופאים שאחד מהם הוא גניקולוג.

ל. דיציאן:

האם הכוונה לצוות קבוע או שרופא אחד יהיה לפי בחירת האשה?

ס. גז:

לפי דעתי צריכות כל הוועדות להתסנות רק על ידי משרד הבריאות.

ל. דיציאן:

הצעתך היא איפוא שיינתן אישור של שני רופאים, שאחד מהם הוא גניקולוג, משרד הבריאות.

היו"ר ח. גרוסמן:

אם פונה האשה לרופא מסויים שמסרב לבצע הפלה האם מותר לה לפנות לרופאים

ב.צ. קשת:

אחרים?

באותו רגע שהיא פונה לרופא מסויים היא צריכה להתחייב במשהו. אני מוכן לנסח את ההצעה בצורה יותר ברורה: עליה לפנות לגניקולוג ולרופא שני מתוך רשימת הרופאים שתיקבע על ידי משרד הבריאות ופנייתה איננה ניתנת לשינוי.

ל. דיציאן:

אני מעמידה את ההצעה להצבעה.

היו"ר ח. גרוסמן:

ה צ ב ע ה

הצעת חבר-הכנסת ל. דיציאן לא נתקבלה

אני מבקש הצבעה חוזרת על הצעתי והצעת חברת-הכנסת מטילדה גז.

ח. ידיד:

נערוך הצבעה חוזרת על הצעתכם.

היו"ר ח. גרוסמן:

ה צ ב ע ה

הצעת חברי-הכנסת ס. גז ו-ס. יונת לא נתקבלה

היו"ר ח. גרוסמן:
אני עוברת להצעה האחרונה, הצעתי, האומרת:
"אישור של שניים מאלה: רופא נשים,
רופא משפחה, עובדת סוציאלית, אחות בריאות הציבור, לפי בחירתה של האשה,
ובלבד שאחד מהם יהיה רופא נשים. במקרה של סירוב או חוסר הכרעה תוכל
האשה לבקש דיון חוזר בהרכב של שלושה מבין בעלי המקצוע הסוצעים ובלבד
שאחד מהם יהיה רופא נשים".

עלינו לבדוק אם יש הגדרה של רופא

משפחה.

אני מעמידה הצעה זו להצבעה.

ה צ ב ע ה

הצעת חברת-הכנסת ח. גרוסמן נתקבלה.

א. נמיר:
אני מבקשת שכל מה שייקבע בתקנות
לגבי סעיף זה - קביעת הרשימות והרשויות
הקובעות - יובא לדיון בוועדת השירותים ולאישורה.

בצטרף להכנים זאת לחוק.

היו"ר ח. גרוסמן:

בסעיף 2 בו נאמר "בדרך אשר תיקבע
בתקנות" אפשר להוסיף "ובאישור ועדת

ח. שמעוני:

השירותים הציבוריים".

א. ורדיגר:
לא כל הנשים מבוטחות בקופת-חולים
ומי שאינה מבוטחת תזדקק לשירותן של
לשכות הנריאות הממשלתיות. האם לפי הצעת היושבת-ראש הן שיממנו את ההפלה?

על ענין התשלום לא דיברנו עד היום.

היו"ר ח. גרוסמן:

צריך להיות ברור לחברי הוועדה שעדיין

לא סיימנו את הדיון בחוק.

למען הפרוטוקול: את הצעת החוק של
חבר-הכנסת בארי ושלי אנחנו מביאים

ס. פרידמן:

למליאה בהמלצת הוועדה להסירה.

כך אוסר התקנון.

י. בארי:

את הצד התקנוני נכרר. יש לנו שהות
של שלושה חודשים.

היו"ר ח. גרוסמן:

א. ורדיגר:
יש לי בקשה ליושבת-ראש הוועדה ולמזכירת
הוועדה: שמעתי בקול ישראל וקראתי
בעתונות שכל ההחלטות שנתקבלו בשלב ראשון של ההצבעות בחוק זה נתקבלו
פה אחד. מכיוון שאין זה כך, אבקש לדייק להבא.

היו"ר ח. גרוסמן:
אינני יכולה להיות אחראית על מה
שמדפיסים בעתונים וגם בעתיד לא אוכל
להיות אחראית על מה שידפיסו. פירסמנו שפה אחד אושר הסעיף הקובע שהפלה
סותרת כשיש סכנה לבריאות האשה.

להכא אנחנו מבקשים לדקדק.

פ. שינמן:

גם בעבר דקדקנו.

היו"ר ח. גרוסמן:

ג. שאלות חברי הוועדה ותשובת מנכ"ל משרד הנריאות בנושאים שבתחום
טיפולן של משרד הנריאות

ביקשנו משר הנריאות להשיב על השאלות
שהופנו למשרד הנריאות, אבל מכיוון שהוא עומד לפני נסיעה ארוכה לדרום
אמריקה לא יכול היה להתפנות ולבוא.

היו"ר ח. גרוסמן:

המנהל הכללי של משרד הבריאות ונציגי המשרד ישיבו על השאלות שנשאלו על ידי חברי הוועדה ונשלחו למשרד.

א. נמיר:
אינני מקבלת את העובדה ששר הבריאות לא מצא לאפשרי לבוא היום לוועדה ואני רוצה להביע על כך חמיהה.

בשעתו הצגתי שתי שאלות: א) ביקשתי לדעת מה לגבי כל ההבטחות שניחנו בנושא האחיות, ואני חוזרת על כך שנית בהקשר למה שנעשה היום בבית-החולים איכילוב. ב) בקשר להודעת שר הבריאות על החלטה שנחקבלה בממשלה לגבי הכשרת יחידת חיילות לעבודה בבתי-החולים. לפי האינפורמציה שבידי - מועצת הפועלות וארגון אמהות עובדות עוסקים בגיוס בנות אלה - העניין לא זז למעשה פסיעה אחת קדימה. מתוך כך שאי אפשר היה למצוא אוזן קשבת וצינית לנושא זה במשרד הבריאות, הועבר הנושא לטיפול של קופת-חולים. מיחידת האחיות במשרד הבריאות נמסר לפני ימים אחדים שהנושא נמצא כרגע בחליף של ארגון.

פרופ' י. מנצ'ל: האם את מתכוונת לית"ס?

א. נמיר: אני מתכוונת לגיוס בנות מתוך 24% בנות שאינן מגויסות לצה"ל.

בפירסום שראיתי ב"ידיעות אחרונות" צוטט המנהל הכללי של משרד הבריאות, שם הוא אומר כי כל הנושא נמצא ב"הילוך גבוה". בפיסקה אחרת שבה מצוטט המנהל הכללי נאמר: "כל בתי-החולים בארץ עובדים עם כוח אדם מחתח לחץ הקיים. במספר בתי-חולים נאלצנו לסגור מחלקות בשל מחסור באחיות להפעלתן והמצב ילך ויחמיר בעתיד. יש לנו כיום בבניה 11 בתי-חולים בכל רחבי הארץ וכאשר חסתיים בנייתם לא יהיה מי שיעבוד בהם".

שר הבריאות רגז מאד על דברי במליאה הכנסת לגבי האחיות והייתי שמחה לו השר היה צודק בדבריו על המצב בבתי-החולים ובאופן מיוחד לגבי האחיות. מה שקרה הבורק ב"איכילוב" קרה לא רק בגלל חלוקת האחיות בין שלושת בתי-החולים בחל-אביב אלא בגלל המצב החמור השורר בנושא האחיות כולו. נתון שכדאי לדעת אותו: בבית-החולים על שם "איכילוב" יש 6 חדרי ניתוח, שבהם עובדות 6 אחיות בלבד.

הנושא של חוספת תקנים בגלל מעבר לשבוע עבודה של 40 שעות לאחיות עדיין לא מצא את פתרונו הסופי בחל-אביב. פעם אחת נתנו חוספת של 7³/₄ תקנים; עכשיו נתנו 10, אבל ב"איכילוב" שבו היו התקנים מלאים פרשו בחודשיים האחרונים 18 אחיות. יש נשירה משמעותית מהעבודה בבתי-החולים.

יש בעיה של מסיימות בית-הספר לאחיות. השנה מסיימות את בית-הספר לאחיות שליד "איכילוב" 37 בוגרות. כולן מגויסות לצבא. אני יודעת שבשביל רבים מאיחצו כל מה שנעשה בצה"ל הוא קודש הקודשים, אבל אני מרשה לעצמי להעמיד איזה סימן שאלה, כי אני שומעת שרבות מהבוגרות האלה עובדות במרפאות או אפילו עובדות בעבודה פקידותית. נשאלת השאלה אם לא הגיע הזמן לעשות איזו רביזיה בנושא זה. בשנה שעברה קיבל "איכילוב" 3 אחיות מן ה"פול" המרכזי, ומדובר בבית-חולים המשרת את ריכוז האוכלוסייה הגדול ביותר בארץ. המצב חמור מאד לא רק שם והשאלה: לאן?

י. בארי:

כבר בעת הדיון במליאה בסקירת השר על מדיניות משרדו הערנו - והשר אישר זאת בדברי חשובתו - שצוואר הבקבוק בכל מערכת האישפוז הן האחיות, כוח האדם הסייעודי. הטענה היחה שמיטות עומדות ריקות או עלולות לעמוד ריקות; שמתקנים יעמדו ללא שימוש; שרופאים יעבדו ללא ניצול מלא של יכולתם, כי הכל יחנקז אל ענין האחיות. מה שקרה עכשיו בבית-החולים "איכילוב" הוא דוגמה מובהקת לחליף שהחריעו עליו בעבר.

(א) מה הושג בכל נושא האחיות מאז ההחלטות האחרונות?

(ב) בידיעה שפורסמה היום נאמר שמשרד הבריאות מעביר בוגרות בית-הספר העירוני לאחיות לבתי-חולים אחרים. האם ידיעה זו נכונה או לא? מכאן גם באה התרעומת והתביעה להעביר את 37 הבוגרות לבית-החולים העירוני.

י. בארי:

ג) האם אתה, פרופ' מנצ'ל, רואה הצדקה לכך שרשות מוניציפלית תנהל בית-חולים כאשר הבעיות הן ארוכות, כמו בעיית המחסור באחיות - שלא הרשות עצמה יכולה לפתור אותן, אלא להיפך - היא תובע משרד הבריאות שיתן את הפתרון - וכאשר החולים אינם מהשטח המוניציפלי של אותה רשות אלא מרשויות מקומיות אחרות?

ל. דיציאן:

קיבלנו דיווח שבבניה נמצאים עתה 11 בתי-חולים. מאחר שהשנה החקציב מצומצם לא חסתיים בנייתו של שום בית-חולים וגם לא תהיה תוספת מיטות. ומכאן השאלה: האם לא עדיף לרכוש את האמצעים העומדות לרשות משרד הבריאות על מנת לסיים את הבניה במקום אחד, כדי שתהיה תוספת של מיטות, ובשנה הבאה ללכת למקום שני ושלישי, במקום לפזר את האמצעים המצומצמים בהרבה מקומות?

פרופ' י. מנצ'ל:

על מצוקת האחיות: זו בעיה בין-לאומית. אצלנו היא לא יותר חמורה מאשר בארצות אחרות, ואולי אף פחות חמורה. מאז אני בחפקיד - כשמונה חודשים - עשינו כל מאמץ לפתור את הבעיה בצורה מיידית ויסודית ולטווח ארוך כדי לצאת ממצוקה זו בעוד חמש שנים. קודם כל הרחבנו את בתי-הספר לאחיות מוסמכות מכיוון שבעתיד נצטרך הרבה יותר אחיות מוסמכות. אנחנו הולכים לכיוון של יחידות מחוהכמות, כמו חדר ניתוח, יחידה לטיפול נמרץ שבהם יהיה לאחיות תפקיד בכיר לא פחות מזה של הרופא. היום לא יכולה העבודה להיעשות ללא צוות, ובצוות יש מרכיבים רבים. פתחנו בית-ספר לאחיות מוסמכות בצפת, ובתכנון פתיחת בתי-ספר נוספים בזמן הקרוב. כבר השנה קיבלנו את האמצעים לכך ממחלקת החקציבים.

אני שמח לציין שנושמו השנה לבתי-ספר לאחיות 100% מעל למקומות שיש לנו וזאת הודות לפעולה שעשינו במשך שנים כדי להחדיר לתודעה שמקצוע האחות הוא אחד המקצועות המכובדים ביותר המאפשרים שטח נרחב של פעולה: אחות חדר ניתוח, אחות "טיפה-חלב", מנהלת חחנה לקשיש ועוד.

דבר נוסף שעשינו: הפרדנו את ההוראה מן השירות. בתי-הספר לאחיות מוסמכות הם עצמאיים וזה אחד מן ההישגים הגדולים. כמו כן אנחנו בדרך לאקדמיזציה של בתי-הספר, אם כי עדיין לא בכולם.

השנה, בנוסף למה שהוקצב, קיימנו מספר רב של קורסים לאחיות מעשיות, ואנחנו בתהליך - שאינו קל - לעזור לאחיות מעשיות לעבור לאחיות מוסמכות ולעזור לפלצ'רים להשלים את ידיעותיהם.

היו"ר ח. גרוסמן: האם את התקנים בבתי-החולים מאשרים אתם או נציבות שירות המדינה?

פרופ' י. מנצ'ל:

כל תקן חדש צריך לעבור את התהליך הבא: בדיקה הנושא על ידינו; בדיקה תקציבית של מחלקת החקציבים; בדיקה של נציבות שירות המדינה; לבסוף בדיקה של ועדת רוזן. דווקא בענין האחיות קיבלנו אישור גם בגלל שעות נוספות.

י. בירן:

קיבלנו 480 שווי ערך לתקנים, כאשר חלק חודגם לשעות נוספות לאחיות שמוכנות לעבוד 45 שעות שבועיות, וחלק בתקנים. בהתחלה קיבלנו רבע בתקנים ועכשיו עוד 220 תקנים.

א. נמיר:

האם 480 שווי ערך לתקנים היו צריכים לכסות את כל ההפוש בין 45 שעות עבודה שבועיות ל-40 שעות עבודה שבועיות?

י. בירן:

אכן.

א. נמיר:

האם נמצאו האחיות?

י. בירן:

זאת אינני יודע.

פרופ' י. מנצ'ל:

לגבי יח"ס: רצינו שהיחידה תקום מהרבה סיבות. לאור ועדת הנדלסמן אני משוכנע שאנחנו צריכים כוח סיעודי נוסף ולא במקום אחיות מעשיות או אחיות מוסמכות. הדבר אכן נמצא בהילוך גבוה: הממשלה אישרה זאת ואנחנו נמצאים במשא ומתן מחמיר עם הצבא כאשר קיימת ועדה משותפת לנו ולאכ"א להקמת היחידה.

- נמיר:** מתי חתיה הקבוצה הראשונה?
- רופ' י. מנצ'ל:** אני מניח שבאוקטובר-נובמבר. אנחנו פועלים לאט בגיוס כי אנחנו רוצים שהיחידה תצליח.
- נמיר:** לא כדאי לקרוא לזה "הילוך גבוה".
- רופ' י. מנצ'ל:** מאחר שהצבא אוסף לנו בנות שבאופן רגיל הוא אינו לוקח כנראה שהרמה החינוכית תהיה כדאית שלא ומיד נוכל לדעת אותה מראש. החלטנו שיינתן להן חינוך מרוכז עוד בצבא אחר כך אצלנו, ואנחנו רוצים להקים יחידה מיוחדת במשרד הבריאות שתטפל בנושא זה.
- נמיר:** עדיין לא הוקמה?
- רופ' י. מנצ'ל:** לא.
- נמיר:** יש צוות של משרד הבריאות ואנחנו רוצים שהוא יגייס לשם כך קצינות המשתחררות מצבא הקבע.
- נמיר:** האם כל זה בתכנון?
- רופ' י. מנצ'ל:** לא, בביצוע.
- גז:** האם אותן בנות שרמתן נמוכה תהיינה אחיות מעשיח?
- רופ' י. מנצ'ל:** למדנו שיש צורך בבנות שתוכלנה לענות לסלפון, לסדר מיטה, לחלק אוכל, לרחוץ חולה ואנחנו מחכננים ללמד את הבנות האלה את כל אותם הדברים. נוסף לתפקיד הסייעוד נוכל, כפי שאנחנו חושבים, להעלות גם את רמתן. רצינו לפעול יותר מהר, אבל אנשי אכ"א אמרו לנו שאם אנחנו רוצים להצליח לא כדאי למהר מדי. אנחנו רוצים לתת להן בגדים מיוחדים, לשוחח לעבודתן גוון מיוחד כדי שיהיו גאות שהן באות לעבודה זו. אני מקווה שנצליח עם אותן 300 בנות, אם כי יש להניח שיהיו גם כשלונות.
- נמיר:** 300 זה הרבה מאד.
- רופ' י. מנצ'ל:** הגיוס של יח"ס הוא לכל מערכת בתי-החולים, לרבות של קופת-חולים, "הדסה", "שערי צדק". אני מקשה שבשנה הקציבית זו, עד הראשון באפריל, נקלוט לפחות 300 בנות, אם כי אנחנו מחכננים גם לכך שיהיו כשלונות. אין ספק שצריך לתת להן את כל הזכויות שיש לחיילות בצבא וצריך גם לבדוק מהן הזכויות שיש במשרד העבודה לגבי מחנדבות. ישנה הצלחה יוצאת מן הכלל עם מחנדבות גם ב"שערי צדק", גם ב"חל-השומר".
- זיו"ר ח. גרוסמן:** כאשר הבנות יגיעו לעבודה בבתי-החולים הן יהיו במסגרת הצבא?
- רופ' י. מנצ'ל:** הן יהיו חיילות לכל דבר.
- הכוונה שלנו לקלוט בנות אלה במסגרת עבודה ולימוד לא רק כדי להוסיף כוח אדם למערכת הבריאות אלא גם כדי להעלות את רמתן. נעשה כל מאמץ כדי לנצל את המסגרות שלנו למטרה זאת ונעדיף פעולה זו מבחינה תקציבית על פני דברים אחרים.
- לגבי "איכילוב": שאלת חבר-הכנסת בארי היא במקומה, מכיוון שבאמת יש כאן איזו אנומליה - מצד אחד התקציב בא במאת האחוזים ממשרד הבריאות, מצד שני כל המינויים של הרופאים, האחיות וכן הניהול הם של העירייה. קשה מאד לנהל את העניין כאשר שתי רשויות מנהלות אותו.
- נמיר:** אבל הממשלה לא יכולה לנהל בעצמה את כל בתי-החולים בארץ.
- רופ' י. מנצ'ל:** אנחנו חושבים שבעתיד זה אפשרי ואנחנו בתהליך של העברה לממשלה. בית-החולים "רוטשילד" בחיפה יוצא בתהליך של העברה לאחר שראש העיר הסכים שהוא יועבר אלינו. ישנן בעיות של העברת עובדים וגם עלינו זה לא מקל מבחינת הרופאים.

פרופ' י. מנצ'ל:

בעיית כוח האדם באזור חל-אביב היא קשה מאד, מה גם שאנשים צעירים לא באים היום לגור בחל-אביב. מלבד מאד שבאזור זה יהיה מלון בו יוכלו האחיות לגור.

אחת הטענות של בית-החולים "איכילוב", שחלוקת האחיות בשנה שעברה לא הייתה מוצדקת. התהליך הוא שחלק מן הבוגרות מחגיגים לצבא וחלק מחלק במערכת. מאחר שבית-הספר לאחיות הוא לכל המערכת, מאחר שבבית-החולים "אסף הרופא" אין בח-ספר לאחיות, צריכים לשלוח אחיות מ"איכילוב" ל"אסף הרופא". אנחנו בודקים את הטענה שהחלוקה לא הייתה צודקת ואני עצמי רוצה לראות אם היא צודקת או לא.

יש לנו הסכם עם צה"ל שחלק מן האחיות החותמות קבע יעבדו במערכת בחי-החולים ועל ידי כך אולי נקבל חיזוק.

בית-החולים "איכילוב" מהווה את הבעיה הקשה ביותר בכל המערכת שאני אחראי לה. מנהל בית-החולים, פרופ' הראל, הביא בפני את המצב. העניין שהופיע אחמול בקשר לחדרי הניחוח, מטרתו הייתה להפעיל עלינו לחץ נוסף. אמרתי: שמעתי את הטענה, אבדוק אותה ואעשה מירב המאמצים. נדמה לי שאנחנו לא מפעילים את "איכילוב" כפי שאנחנו חושבים שצריך להפעילו. אנחנו מנסים להפעיל עכשיו משמרת שנייה של טכנאי רנטגן בחדרי הרנטגן ומשמרת שנייה גם במעבדות. בקופת-חולים כבר התחילו בעניין זה. הכוונה היא שחולה אמבולטורי לא יצטרך לחכות בבית-החולים, אלא יעשו לו את הבדיקה ויוכל ללכת.

לגבי 11 בחי-חולים הנמצאים בבניה: מדובר בבחי-חולים של כל המערכת: קופת-חולים, הר הצופים, "שערי צדק" ו-7 בחי-חולים של הממשלה. בעניין זה יש לנו ויכוח עם האוצר.

י. בירן:
בקשר לית"ס: ישנו צוות בן שמונה אנשים, ארבעה מצה"ל וארבעה ממשרד הבריאות, הבוחן את כל האפשרויות, לרבות האפשרויות בצה"ל, על מנת להתחיל להפעיל נושא זה מהר ככל האפשר. היינו מעוניינים שהנושא יופעל בעוד חודשיים ומבחינת משרד הבריאות הוצאו כל האמצעים. הבעיה היא בצה"ל. זה לא סוד שלאחרונה הגביר צה"ל את מערך הכוחות שלו ואין לו את המתקנים הדרושים לדברים שלא חוכננו מראש. מאחר שמדובר על כ-300 מועמדות בשלב ראשון, ייתכן שהדרך המיידית להפעלת הנושא היא על ידי פיצולו לשלושה שלבים - 100, 100, 100.

א. נמיר: האם כל ההוצאות על משרד הבריאות?

י. בירן:
שר הבריאות התחייב שמשרד הבריאות ישא בכל ההוצאות הכרוכות בגיוסן של בנות אלה. קרי - חלבוסה, מזון, חשלומים למשפחות וכל ההוצאות האחרות. צה"ל רצה שנממן גם את יצירת המתקנים ועל זה יש ויכוח.

א. נמיר: מה סדר גודל ההוצאות?

י. בירן:
אין לנו עדיין נתונים. ההערכה היא שזו הוצאה שביין 3 ל-4 מליון לירות לשנה ל-300 בנות.

א. נמיר: מבלי שצריך יהיה לחת להן חנאי פנימיה.

י. בירן:
אני מדבר על כל ההוצאות למעט מגורים. כאמור, המספרים עדיין לא בדוקים. עדיין לא קיבלנו תחשיב מצה"ל.

לגבי אחיות שגוייסו: ב-1974 גוייסו 152 אחיות מוסמכות. 97 מתוכן ניצלו אח האפשרות - על פי הסדר בין משרד הבריאות, האוצר וצה"ל - להתגייס לקבע מיד ביום הראשון לכניסתן לעבודה כאחיות בבחי-החולים ולקבל משכורת של קבע.

ל. דיציאן: האם הן חתמו קבע למשך כל השנתיים?

י. בירן:
הן חתמו קבע לשנתיים וחצי ואנחנו רוצים להאריך את התקופה לשלוש שנים, על מנת שהיא תהיה חופפת את המחזוריים של בחי-ספר לאחיות.

י. בירן:

מחוך 152 האחיות שגוייסו, גוייסו חלק לצרכי צה"ל פרופר: כחובשות בבסיסי צה"ל, כאחיות בביה-החולים בצריפין, או כאחיות באזורים שבהם אין למשרד הבריאות או לקופות החולים שירותים רפואיים. לצרכים אלה גייס צה"ל 20-25 אחיות. כל היחידה חוזרת למערכת הבריאות, לבתי-החולים, כאשר חלק נוחץ צה"ל במסגרת השילוב שקיים בין משרד הבריאות ומשרד הבטחון, שהוסכם עליו עוד בחקופתו של ראש הממשלה הראשון. מחוך 152 שגוייסו, אותן 97 שחתמו קבע ישרתו 3 שנים; אלה שלא חתמו קבע ישרתו תקופה של 20 חודש.

פרופ' י. מנצ'ל:

יש לנו סידור של בתי חולים שילוב, שבהם אנחנו מאשפזים חיילים וצה"ל נוחץ את הרופאים והאחיות

תמורת תשלום.

ד. קלון:

אנחנו בנות שחתמו קבע נשלחו לא רק לבתי-חולים כמו צריפין, תל-השומר או פוריה, אלא גם לבתי-חולים אחרים שבדרך כלל לא קיבלו חיילות.

י. בארי:

מהי כיום השכלת המועמדות לבתי-ספר לאחיות מוסמכות?

ד. קלון:

אנחנו רושמים רק מועמדות שסיימו בית-ספר תיכון, וסיום בית-ספר תיכון אין פירושו חמיד גם תעודת בגרות. ל-60% מן המועמדות היחה תעודת בגרות מלאה; לחלק גדול היה תעודת גמר של שלוש-ארבע בחינות בגרות ובמקצועות אחרים בחינות יוחר מצומצמות; שאר הבנות גמרו שתיים-עשרה שנות לימוד בלי בחינות בגרות, חלקן הקטן מבתי ספר מקצועיים. אנחנו לא מקבלים בנות שלא סיימו בית-ספר תיכון, ויהיה זה עיוני, מקצועי או חקלאי.

י. בארי:

האם אתם דורשים בדרך כלל תעודת בגרות?

ד. קלון:

אנחנו בדרך לדרישת תעודת בגרות, כי חלק מבתי-הספר לאחיות קשורים לאוניברסיטאות. את המבוא לפסיכולוגיה, סוציולוגיה ועוד לומדים באוניברסיטאות ותלמידות שיש להן בגרות זוכות לניקוד המאפשר להן להתקדם לאחר סיום בית-הספר לאחיות. אלה שאין להן בגרות יכולות להשלים את הבחינות כדי ליהנות אחר כך מהקורס שהניקוד נוחץ. בכמה בתי-ספר אנחנו רוצים להגיע לאקדמיזציה מלאה.

מ. פרידמן:

(א) המחסור באחיות אינו נובע מכך שאין בארץ מספיק אחיות מוסמכות אלא בגלל נשירה מתמדת וגבוהה - כך גם טוענת הסתדרות האחיות והאחים - גם בגלל תנאי עבודה שאינם מספיק טובים. ומשרד הבריאות עדיין לא נחץ להם חשובה. לפי הטענה כבר נשרו מהמערכת 6,000 אחיות מוסמכות. אם כך המצב, אינני רואה כיצד תפתור הרחבת בתי-הספר את מצוקת האחיות. אם יש אחוז קבוע של נשירה במשך השנים, אפשר לצפות שעם הגדלת מספר האחיות המוסמכות יגדל גם מספר הנזשרות.

(ב) כמה תקנים חופשיים יש בארץ?

(ג) אינני מחלהבת כל כך מן החוכנית להביא כוח עזר סיעודי באמצעות צה"ל, למרות שאני בעד גיוס כל 24% הבנות שאינן מגוייסות לצה"ל בגלל רמת השכלה לא מספיק גבוהה. לאט לאט הופך צה"ל של הנשים למקור עבודה חינם או זול לכל מיני שירותים ציבוריים - למשטרה, למשרד החינוך והתרבות ועכשיו עומדים להוסיף גם למשרד הבריאות. אין לזה שום קשר עם צבא, עם הגנה. מדוע דווקא מצה"ל? מדוע אי אפשר להשיג אותן בנות ולשלם להן ישירות את המשכורת עם כל הכרוך בזה? אם המחיר שצריך משרד הבריאות לשלם עבור אותן 300 בנות הוא סכום של 3 עד 4 מליון לירות, הרי זו משכורת נפלאה שאפשר לשלם ישירות לבנות ולא לצה"ל.

ד. קלון:

בקשר להשכלת המועמדות אני רוצה להוסיף, שלקורס אחיות מעשיות אנחנו דורשים השכלה מינימלית של שמונה שנות לימוד; ממקומות בהם הוכנסה הרפורמה אנחנו מקבלים בנות אחר חשע שנות לימוד. לרוב הבנות יש השכלה גבוהה משמונה שנות לימוד.

בקשר לנשירה: הטענה על נשירה היא טענה שכמעט הפוכה אותה בשנים האחרונות על ידי מחקרים. במחקר שנערך על ידי פרופ' ברגמן מן החוג לסיעוד לגבי שעות עבודה של אחיות הוברר ששעות העבודה של אחיות רבות נעות בין 20 ל-30 שעות.

- מ. פרידמן:** מה אחוז הנשירה?
- ד. קלו:** בדרך כלל הרבה אחיות יוצאות בגלל לידה ואחר כך חוזרות.
- ל. דיציאן:** המחקר עדיין לא נגמר, אלא חלק ראשון שלו.
- מ. פרידמן:** אבקש לקבל את המחקר.
- ד. קלו:** המחקר נעשה על מדגם די גדול של אחיות והתוצאות אינן כפי שחשבנו.
- מ. פרידמן:** כמה זמן נמשכת חופשת הלידה?
- ד. קלו:** הן חוזרות בדרך כלל כשהילד יכול ללכת למעון, לגן או לבית-הספר.
- מ. פרידמן:** החופשה יכולה להימשך חמש-עשרה שנה.
- ד. קלו:** ביחידת האחיות ערכנו סקר לגבי נשירת בוגרות שסיימו בחמש השנים האחרונות, כי חשבנו שהנשירה היא בדרך כלל בשנים הראשונות כאשר הן מתחננות ומתחילות ללדת. באותו סקר, שערכנו אותו בבחי-הספר הממשלתיים לאחיות, התברר שאחוז הנשירה הגיע ל-20% ולא יותר.
- מ. פרידמן:** זה אחוז גבוה מאד.
- פרופ' י. מנצ'ל:** כשהיו בעיות ב"אסף הרופא" הלכנו לכל אזור ולא מצאנו הרבה אחיות בבית.
- מ. פרידמן:** אז מה המקור לטענה שיש 6,000 אחיות שאינן עובדות?
- ד. קלו:** האבדל הוא בין מספר התקנים המלאים של אחיות ובין מספר האחיות שגמרו בארץ בחי-ספר לאחיות ורשומות בהסדרות האחיות. אבל יש כאלה שהגיעו לגיל שבו אינן ממשיכות לעבוד, יש כאלה שאינן יכולות לעבוד, יש כאלה שעובדות עבודה חלקית ויש כאלה שאינן.
- היו"ר ח. גרוסמן:** אנחנו יוצאים לפגרה מבלי שמצינו עדיין את נושא האחיות ובוודאי שלא את ענין הבניה והחקציבים.
- נשמע עכשיו חשובה קצרה, גם כן מבלי למצות את הנושא, על הפעלת פקודת הרוקחים.
- ד"ר מנצ'ל:** בשלב האחרון של החקיקה כללנו את משרד הבריאות כגורם פעיל בהפעלת תורנות בחי-מרקחת. מתוך כך שרצינו שיהיה לנו דגם לביצוע לפיו נפעל ומתוך כך שבמקביל לחקיקה היחה יוזמה של עיריית חיפה בענין זה, יצרנו בחיפה באמצעות העירייה, קופת-חולים הכללית ומשרד הבריאות תורנות לתרופות במסגרת מגן דוד אדום באותן שעות שבחי המרקחת, המרפאות או שירותים אחרים סגורים. מוקד זה ממומן במשותף וביחס שווה על ידי עיריית חיפה, משרד הבריאות וקופת-חולים הכללית.
- ל. דיציאן:** מוקד אחד בשביל כל חיפה?
- ד"ר מנצ'ל:** זהו דגם בלבד, שאנחנו משפצים אותו. מיד אחרי ראש השנה תהיה פגישה של הרופאים המחוזיים והנפתיים עם הרוקחים המחוזיים כדי להפעיל דגם זה באזורים אחרים של הארץ ואולי גם באזור חיפה בנוסף לקיים. אנחנו רואים פתרון זה כפתרון הטוב ביותר: שילוב כל הגורמים הרפואיים הציבוריים בהבטחת תרופות לכל אזור ואזור.
- היו"ר ח. גרוסמן:** מה קורה במקום שאין חחנת מגן דוד אדום?
- ד"ר מנצ'ל:** מקריח-שמונה ועד אילח אין כמעט אזור שאין בו חחנת מגן דוד אדום. זהו נושא שכבר הישוב הוחק בנה אותו בצורה נכונה.

ד"ר מנצל:

אנחנו אומרים: איננו מחקרבים במבנה התורנויות של בתי-המרוקח הפרטיים ואלה של קופת-חולים, אבל נווסת את התורנויות. אם סוגרים את בתי המרוקח בחשע בערב נהיה אחראיים שגם אחרי שעה זאת אפשר יהיה לקבל חרופות. לא את כל החרופות, אלא חרופות חיוניות לפי רשימה ממוסדת.

היו"ר ח. גרוסמן: מה על הרוקחים הפרטיים?

ד"ר מנצל:

הרוקחים הפרטיים מקיימת תורנויות וולונטריות בכל אזורי הארץ. כיום אנחנו ממסדים את התורנויות האלה: הם חייבים להגיש לנו רשימות ואנחנו מפקחים כדי לראות אם באמת מקיימים את התורנויות. בחיפה, בגלל המוקד, הם הקטינו את השעות עד חשע בערב ולכן נבקש מהם גם עזרה במימון המוקד.

היו"ר ח. גרוסמן:

קיבלנו חלונה מראשון לציון ששם העניין אינו מוסדר.

ד"ר מנצל:

בראשון לציון הרוקחים די מבוגרים והחליטו על דעה עצמם לסגור את בתי המרוקח בשבע בערב. הרוקח המהוזי קרא אליו את שני הרוקחים וביקש מהם לקבל רוקחים צעירים שיעבדו בשעות הערב, ומהראשון באוגוסט יפעילו את התורנויות גם שם.

י. בארי:

מה עשחה עיריית ראשון לציון בעניין זה?

ד"ר מנצל:

פנינו לעיריית ראשון לציון, אבל לא קיבלנו שום עזרה מן העירייה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.00